

Ми перебуваємо лише на початку шляху, адже біотехнологія — відносно нова наука, й саме тепер у ній відбуваються революційні перетворення.

Технологія, покликана служити людству, може легко знищити його, якщо її використовувати в мерзенних інтересах зла. Нині є можливість генетично вдосконалити мікроорганізми з мирною метою — у сфері медицини та промисловості. Однак існує й інша можливість — начинити патогенними мікроорганізмами боєприпаси й використовувати їх у бактеріологічній війні. І цілком імовірно, що цю страшну зброю можуть застосувати

ще за нашого життя. Неминуче хтось, коли-небудь і де-небудь захоче її випробувати.

Історія свідчить, що не всі міжнародні договори й конвенції виконуються, і світова громадськість просто зобов'язана стати на шляху поширення бактеріологічної зброї.

Двадцяте століття стало століттям фізиків, проте факти доводять: найближчі сто років стануть століттям біології. Багато вчених упевнені: Перша світова війна була хімічною, Друга — ядерною. Якщо, не дай Боже, відбудеться Третя, вона стане бактеріологічною.

КНИГОЗНАВСТВО. ВИДАВНИЧА СПРАВА

РЕЦЕНЗІЇ

Наукова бібліотека КНУКіМ у пошуку нових форм і змісту діяльності

Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв: часи змін та доповненої реальності : до 55-річчя від дня заснування / Ю. І. Горбань, О. О. Скаченко. — Київ : Ліра-К, 2019. — 264 с.

Рецензоване ювілейне видання присвячено історії та сьогоденню Наукової бібліотеки Київського національного універси-

тету культури і мистецтв (НБ КНУКіМ) та приурочено до її 55-річчя.

Книга "Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв: часи змін та доповненої реальності" висвітлює різноманіття напрямів її діяльності. Структурно складається з Timeline — стрічки часу, де позначено основні віхи історії та розвитку НБ упродовж 1963—2018 рр., та п'яти частин. Вартий уваги дизайн обкладинки, що вдало відображає головну ідею видання.

У першій частині "Короткий нарис історії бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв" розкрито основні етапи її становлення та узагальнено роль у розвитку бібліотечної справи серед книгозбірень закладів вищої освіти Києва та України.

У другій частині "Бібліотека сьогодні" схарактеризовано інформаційні ресурси, наукову роботу, видавничу та проектну діяльність, культурно-просвітницькі заходи, вплив цифрових технологій на розвиток НБ у період 2013—2018 рр. Варто зазначити, що ретельно сплановані та впроваджені інновації наповнили традиції новим змістом, зробивши бібліотеку привабливою для співробітників і користувачів.

Третю частину "Структура наукової бібліотеки" присвячено завданням, напрямам роботи, досягненням структурних підрозділів. Стає зрозумілим, що від-

бувається розширення функцій НБ: перетворення та пошуки нових форм і методів діяльності охопили всі підрозділи, що сприяло технологічному розвитку та модернізації. Отже, монокультурний заклад поступово трансформується в поліфункціональний соціокультурний інститут, ресурсний центр.

Четверта частина "Наша сила — у колективі" містить відомості про бібліотечних фахівців, які, безсумнівно, формують позитивний імідж не лише НБ КНУКіМ, а й навчального закладу. Це коло однодумців — професіоналів високого гатунку, які створюють атмосферу для вдалої комунікації та спілкування в бібліотеці, беруть активну участь у всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, розширюють спектр наукових інтересів, підвищують професійний рівень.

У п'ятій частині наукового видання, що має назву "Історія бібліотеки у документах", зібрано та систематизовано інформацію про її друкований фонд, електронні ресурси та продукти, діяльність упродовж 2012—2018 рр.

Автори виразили виклад матеріалу яскравими візуальними образами — добірка світлин занурює в цікаве та насичене інформаційно-культурне життя бібліотеки. Видання інтерактивне й, крім світлин, містить сучасну інфографіку, QR-коди швидкого відгуку та технологію доповненої реальності (AR — augmented reality), що передбачає інтеграцію реальних об'єктів книги у віртуальний світ. Прикладом інновацій видання є віртуальний тур — світлина з QR-кодом, активація якого дасть змогу відвідати бібліотеку зі смартфона. Такі модифікації класичних паперових книг викликають зацікавлення й захоплення.

Запропонований авторами підхід до висвітлення історії НБ КНУКіМ дає розуміння багатогранності світу бібліотекознавчої науки загалом; допомагає осмислити інтелектуальну працю через проникнення в інтелектуально-творчу лабораторію бібліотекознавця, розмаїття дослідницьких підходів, проблем, переосмислення класичних ідей і концепцій. Для майбутніх

читачів це важливе культурне й бібліотекознавче підґрунтя для розуміння духовних цінностей.

Слід наголосити на практичній значущості видання для бібліотечної спільноти. Нині можна з упевненістю стверджувати про нові умови функціонування НБ, нові вимоги та форми поведінки, зумовлені постійним зростанням інформаційних потоків. Головним завданням бібліотек наразі є забезпечення публічного доступу до інформації та знань, збереження культурного надбання, широкий спектр інформаційних та комунікаційних послуг, постійний діалог із користувачами в різноманітних формах. Зазначимо, що сучасні виклики не лише не стають на заваді діяльності наукової бібліотеки університету, а й сприяють підвищенню професійного рівня її співробітників, швидкій адаптації до новітніх форм роботи.

У рецензованому виданні зауважено, що за ініціативою директора НБ КНУКіМ Ю. Горбаня було розроблено Концепцію розвитку бібліотеки університету від 2013 до 2018 рр., котра визначила стратегічні напрями діяльності, цілі й завдання з їх реалізації, її роль у загальному контексті розвитку ЗВО та бібліотечно-інформаційного простору. Документ став потужним орієнтиром для планування та проведення заходів з удосконалення бібліотечного та інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів, поглиблення корпоративної співпраці з вітчизняними книгозбірнями. З урахуванням основних засад Концепції було розроблено Положення про бібліотеку та комплекс документів, що визначають порядок роботи за основними напрямками. Частина з них увійшла до збірника "Документаційне забезпечення діяльності наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв" (2018).

Завдяки професіоналізму, компетентності у фаховій сфері та в галузі управління директора Наукової бібліотеки, кандидата культурології, доцента Юрія Івановича Горбаня в НБ відбуваються інноваційні зрушення, що поєднуються з традиційними технологіями збереження й популяризації культурної спадщини. Вже понад 15 років він, разом із колективом, цілеспрямовано й систематично формує імідж бібліотеки на основі наявних ресурсів та підвищує рівень бібліотечно-інформаційних послуг.

Вагому частину видання присвячено висвітленню форм роботи НБ упродовж 2012—2018 рр., що дає змогу простежити зміну її функцій, визначити основні напрями діяльності та стратегії розвитку. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і реформування освіти зумовили зміщення акцентів у функціонуванні бібліотеки університету як одного з інфраструктурних інформаційно-комунікаційних складників. Автори видання наголошують, що сьогодні актуальним є питання збільшення внеску бібліотек ЗВО в розвиток інституціональних місій і цілей, упродовження широкого спектра послуг, спрямованих на підтримання фахової комунікації, моніторинг, аналіз та інтеграцію результатів досліджень до світового наукового простору, формування позитивного іміджу університету у країні та світі. Саме тому важливе

значення має створення інноваційних бібліотечних сервісів, активне використання наукометричних і бібліометричних досліджень для підвищення ефективності діяльності навчального й бібліотечного закладів.

Київський національний університет культури і мистецтв має вагомий науковий здобуток та потужний науково-педагогічний потенціал, а наукова бібліотека є організатором та співорганізатором численних семінарів, науково-практичних конференцій, круглих столів. Уперше 2015 р. НБ КНУКіМ, спільно з кафедрою книгознавства і бібліотекознавства, провела Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Бібліотека XXI століття: перспективи та інновації". У заході взяли участь керівники та фахівці бібліотек, музеїв, представники науково-дослідних установ, молоді вчені, аспіранти, практичні працівники бібліотечної галузі. За результатами конференції було видано збірник матеріалів тез.

У 2018 р. НБ КНУКіМ започаткувала щорічний семінар "Бібліотека. Книга. Наука", в межах якого відбулося два наукові заходи та видано два збірники матеріалів. Ці заходи сприяють оновленню бібліотечної професії, розвитку бібліотекознавства та безперервної бібліотечно-інформаційної освіти.

Оцінюючи видання "Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв: часи змін та доповненої реальності" "як підсумок діяльності закладу вищої освіти", зауважимо, що нині працювати в бібліотеці складніше, ніж навіть кілька років тому, проте й набагато цікавіше, адже сучасний професіонал має опанувати інформаційно-комунікаційні технології та бути гуманітарно обізнаним. Очевидно, що саме кадровий потенціал і високий професіоналізм співробітників зазначеної установи визначатимуть вектор її подальшого розвитку.

Одним із вагомих досягнень НБ, на високому рівні висвітленому в рецензованому виданні, є розвиток видавничої діяльності. Зазначимо, що впродовж 2013—2018 рр. її фахівці підготували та видали майже 60 видань, серед яких — історичний нарис, календар знаменних дат, бібліографічні покажчики, методичні матеріали, пам'ятки користувачу, каталоги книжкових виставок, ілюстрований довідник, науково-популярні та інформаційні видання, плакати, афіші, буклети. Основним видом видавничої продукції є бібліографічні покажчики, об'єднані у трьох серіях: "Видатні постаті КНУКіМ", "Вчені КНУКіМ" та "Знаменні дати КНУКіМ".

Останнє десятиліття характеризується тим, що міжнародні рейтинги університетів фактично формують моделі та задають стандарти розвитку сучасного вишу. Особливе місце в цих процесах належить науковим публікаціям. Бібліотечні співробітники сприяють підвищенню рейтингу університету та формуванню бранда вченого: надання ORCID, цифрових ідентифікаторів (DOI), ведення профілю науковця, оформлення списків бібліографічних посилань до наукових праць тощо. НБ надає консультативну допомогу (пошук публікацій авторів; визначення рівня цитування та індексу Хірша для авторів тощо),

інформаційну підтримку, освітні послуги (в установі проводяться заходи щодо особливостей роботи в базах даних). Отже, діяльність із підтримки публікаційної активності університету сприяє зміцненню робочих зв'язків бібліотеки з кафедрами, зростанню авторитету книгозбірні як експертного центру, підвищенню кількості звернень до неї викладачів, а також професійному вдосконаленню співробітників, посилює значущість і роль НБ у розв'язанні завдань, що сьогодні стоять перед закладом освіти.

Одним з основних напрямів діяльності Наукової бібліотеки КНУКіМ є супровід процесів підготовки й видання наукових журналів університету, що відображаються в базах: DOAJ, Index Copernicus, Research Bib, Scilit, SIS, WORLDCAT, BASE, Crossref, Google Scholar, "Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського", "Наукова періодика України" (УРАН).

Діяльність НБ позначена постійним пошуком нових напрямів, форм і методів обслуговування. Відповідно до потреб сучасних користувачів, її фахівці постійно вдосконалюють технології акумуляції суспільно значущої інформації, забезпечують широкий

доступ до власних ресурсів, послуг і продуктів, гармонійно поєднують традиційні та електронні форми в бібліотечному сервісі.

Рецензоване видання доводить, що розвиток бібліотечної справи характеризується активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, налагодженням широких партнерських зв'язків, постійним зростанням потреб користувачів, тому позитивним є той факт, що НБ КНУКіМ, понад пів століття працюючи в режимі збереження й поширення інформації та знань, на сучасному етапі прагне до модернізації діяльності, що сприятиме залученню нових користувачів, популяризації книги й читання, підвищенню рівня наукової обізнаності.

Олена Каракоз,

кандидат історичних наук, доцент,
професор кафедри інформаційних
технологій КНУКіМ,
e-mail: karakoc@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7772-1530>

Надійшла до редакції 9 квітня 2020 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 023.4/5:005.336(477)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.4(285).10-15

Наталія Ніколаєнко,

кандидат наук із соціальних комунікацій,
директор Наукової бібліотеки Харківського національного технічного
університету сільського господарства імені Петра Василенка,
e-mail: Nnataliya196513@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1700-6540>

Управління кадровим потенціалом бібліотеки: функціональний підхід

**Хай вашою справою стане пізнання себе,
бо це найскладніша у світі наука.**

Мігель де Сервантес

На сучасному етапі ефективна діяльність бібліотек залежить від здатності досягати мети та вчасно реагувати на виклики зовнішнього й внутрішнього середовищ. Вагомими інструментами у розв'язанні цього питання є управління кадровим потенціалом бібліотечної установи через удосконалення командної роботи, формування взаємодоповнювальної команди.

У статті розглянуто різноманітні стилі управління в бібліотеках, з огляду на те, що ідеального менеджера не існує, а кожен із керівників має індивідуальний стиль управління, що адаптується для досягнення цілей. Запропоновано такі стилі управління, як виробник результату, адміністратор, підприємець, інтегратор та нові ролі бібліотекаря — фасилітатор, тьютор, модератор.

Для ефективного управління в коротко- і довгостроковій перспективі бібліотечний менеджмент має виконувати чотири функції, котрі, на наш погляд, становлять його основу на сучасному етапі. Перша — працювати на результат у короткостроковій перспективі; друга — адміністрування; третя — готовність адаптуватися до постійних змін, що охоплює довгострокову перспективу; четверта — уміння інтегрувати.

Запропоновані нові ролі бібліотекарів у добу розвитку цифрових технологій забезпечать розвиток їхніх особистісних якостей (активність, комунікабельність, динамічність, працездатність, толерантність, компетентність, креативність) і спонукають до самовдосконалення та самоорганізації, а нові стилі управління бібліотечних менеджерів допоможуть створити взаємодоповнювальну команду, в якій кожен зі стилів (виробник результату, адміністратор, підприємець, інтегратор) управління обов'язково доповнюється п'ятьма основними функціями менеджера: ухвалення рішень, їх реалізація, створення команди, управління персоналом, управління змінами, а також поведінка й комунікація.

Ключові слова: управління кадровим потенціалом; командна робота; клієнтоорієнтованість; сервісний бібліотекар; бібліокоуч; бібліотекар-фасилітатор; бібліотекар-педагог; бібліотекар-куратор; тьютор; модератор

Постановка проблеми. Нині людство переживає четверту промислову революцію, що базується на цифрових, біологічних, фізичних технологіях у нових

потужних комбінаціях [1]. Це інноваційні перетворення в економіці, модернізація процесів виробництва, реалізація високотехнологічних міжнародних проєктів